

Framtidsbilder – De svenska folkhögskolornas pilotprojekt hösten 2010

Renata Svedlin, PeD
Åbo Akademi
Pedagogiska
fakulteten

Layout: Larry Kärkkäinen

Pärmbild: Alexander Zach (fram), Jan Gräsbeck (bak)

Tryckeri: Oriveden Kirjapaino 2011

Utgivare: Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry

ISBN: 978-952-99505-4-6 (tryckt version) 978-952-99505-5-3 (PDF)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Förord	4
1.	Projektet	5
2.	En lägesbild av folkhögskolorna och frågan om huvudmannatillstånd	6
	Besök till folkhögskolorna	6
	En lägesbild av folkhögskolorna	6
	Frågan om huvudmannatillstånd	7
	Folkhögskolan, den fria bildningen och bildningsbehov	7
	Bildning är en process, inte något ändligt	7
	Folkhögskolans målgrupp	8
	Yrkeskompetens på folkhögskolan	9
	Tillräcklig ekonomisk stabilitet	9
3.	Analys av folkhögskolornas verksamhetsinriktning	10
	Ägarstrukturen	10
	Verksamhetens inriktning	11
	Regionalt samarbete	11
4.	Visioner för ett regionalt lärcenter	13
	Sammanförda organisationer eller avtal om samarbete?	14
5.	Strategisk utveckling	16
6.	Indikatorer	18
7.	Organisering av fortsatta arbetet	19
	Punkter i ett handlingsprogram	19
	Regionalt samarbete och regionala lärcenter	20
	Kvalitetsarbete och indikatorer	20
	Referenser	21
	Bilagor	22

Förord

Statens utvecklingsprogram för landets fria bildning (KEHO) genomförs just nu och skall vara slutfört år 2012. En ändring av Lagen om fritt bildningsarbete trädde i kraft den 1 januari 2010 (1765/2009). Målet med det fria bildningsarbetet är i korthet att främja individers mångsidiga utveckling och välmående samt att stöda demokratin, den hållbara utvecklingen och den kulturella mångfalden i samhället. Fritt bildningsarbete kännetecknas av studier efter eget val och av delaktighet. Folkhögskolorna definieras som internat för heltidsstudier. De tillhandahåller unga och vuxna personer möjligheter till frivilliga studier, förbättrar deras studiefärdigheter och fostrar dem som individer och samhällsmedlemmar. Statsandelssystemet förnyas likaså, med början år 2012.

Den nya lagen förutsätter samarbete mellan fria bildningsinstitutioner men även mellan fritt bildningsarbete och andra anordnare av utbildning. Regionala lösningar förespråkas men också samarbeten som bygger på språklig grund eller på ideologisk värdegrund. KEHO-processen stöder nya strukturella lösningar inte minst när det gäller huvudmannaskap och resursanvändning.

Folkhögskolorna skall anhänga om förnyade upprätthållartillstånd under år 2011. Kraven på förändringar har betytt att fältet nu intensifierar sina diskussioner om nya modeller för samarbeten. I Svenskfinland har frågan blivit särskilt viktig eftersom folkhögskolornas alltmera kärva ekonomier föder viss oro inför framtiden. Det fria bildningsarbetet erbjuder medborgarna viktiga lärande svenska rum som stöder kulturell tradition och identitet. Det fria bildningsarbetet är ett av "kitten" i den finlandssvenska geografiskt spridda verkligheten.

De finlandssvenska folkhögskolorna har därför tacksamt tagit emot den undersökande hjälp som både Bildningsforum r.f och Suomen Kansanopistoydistys r.y. – Finlands folkhögskolförening r.f. kunnat erbjuda under KEHO-processens gång. Två kartläggningar utgör viktiga byggstenar i diskussionerna. Samarbetet med Åbo Akademi har betytt mycket i båda fallen. Samhällsforskare Kjell Herberts lade fram sin undersökning angående hela det finlandssvenska fria bildningsfältet i augusti 2010 (FRISBI – UTREDNINGEN 2010) och PeD Renata Svedlin lägger här fram sin rapport om folkhögskolornas aktuella situation i en omvälvande process.

Renata Svedlins rapport tar tag i de brännande frågorna kring de kommande ansökningarna om upprätthållartillstånd och skolornas regionala förankring i samarbete med andra. Rapporten baseras på en aktiv och lyhörd dialog med samtliga folkhögskolor i Svenskfinland. Den kommer att ha stor betydelse för den process som de finlandssvenska folkhögskolorna står inför. Jag citerar slutligen Svedlin (s. 19); "Folkhögskolornas uppdrag inom den fria bildningen har inte minskat, men förändras med samhällets förändringar / --- / Den kommande ansökningsrundan om huvudmannatillstånd innebär att det nu är ett lägligt tillfälle att lägga fram ett handlingsprogram för utvecklingen av folkhögskolornas verksamhet, för att påvisa folkhögskolornas satsningar och beredskap inför framtiden".

Raseborg, den 20.1.2011

Kerstin Romberg

Svenska sektionen inom Suomen Kansanopistoyhdistys - Finlands Folkhögskolförening ry

1. Projektet

Renata Svedlin, PeD, har under hösten 2010 genomfört ett utvecklings- och forskningsprojekt för de svenska folkhögskolorna inom Finlands Folkhögskolförening. Projektet har baserats på ett avtal mellan Finlands Folkhögskolförening och Åbo Akademi, Pedagogiska fakulteten. I projektet har ingått att stöda folkhögskolorna i beredningen av ansökan om förnyat huvudmannatillstånd, analys av strategier och konsultativt stöd till folkhögskolorna. Uppdraget har förverkligats genom att Renata Svedlin har medverkat vid centrala möten, träffar och seminarier, samt bidragit med situationsanalyser, perspektivskapande jämförelser och förslag till åtgärder. Besöken till de svenska folkhögskolorna bestod av möten med rektor och med styrelserepresentanter, samt möten med lärar- och personalrepresentanter för grundliga diskussioner kring den rådande förändringsprocessen och reflektion kring sätt att hantera och möta den fortsatta utvecklingen.

Denna rapport utgör en sammanställning av slutsatser och kommentarer som gäller för detta skede av utvecklingsprocessen för de svenska folkhögskolorna och den fria bildningen.

2. En lägesbild av folkhögskolorna och frågan om huvudmannatillstånd

Besök till folkhögskolorna

Inom ramen för projektet gjordes under perioden 27.8 – 31.10 2010 besök till de finlandssvenska folkhögskolorna, och dessa kompletterades vid behov av senare uppföljande besök under hösten. De yttre arrangemang och överenskommelser kring besöken fungerade smidigt och bra på alla punkter. Skolorna hade vanligen rektor, representanter för lärarna och personal på plats, samt representanter för sin bakgrundsorganisation. För diskussionerna användes 2-5 timmar per skola. Diskussionerna var grundliga och förtroliga. Informationen var belysande och gav en god grund för det fortsatta arbetet.

Tema för diskussionerna under besöken var det pågående utvecklingsprogrammet och av detta föranledda aktuella och kritiska frågor. Under besöken diskuterades också övriga aktuella frågor i skolorna. Diskussionen under besöken utgick vanligen från sammanställningen av vad som förutsätts av ansökan om nytt huvudmannatillstånd och diskussion om utbildningsbehov (bilaga 1 och 2). Sammanställningarna konstaterades på ett bra sätt komprimera relevant information. Träffarna kommenterades överlag i mycket positiva ordalag efter mötet, skolorna hade engagerats och motiverats för fortsatt arbete om skolans utveckling och strategier för framtiden.

En lägesbild av folkhögskolorna

Under år 2010 har folkhögskolorna intensifierat samarbets- och samgångsdiskussionerna och situationen i december 2010 är följande.

Axxell har fått huvudmannatillstånd för Folkhögskolan Axxell (2010) och sammanför genom detta flera tidigare separata folkhögskolor under ett gemensamt huvudmannatillstånd. Under samma organisation finns härmed Östra Nylands folkhögskola/Pernå, Finns folkhögskola/Esbo, City folkhögskolan/Helsingfors, Åbolands folkhögskola/Väståboland och Lappfjärds folkhögskola/Lappfjärd. Folkhögskolan Axxell kan även bedriva folkhögskolverksamhet i Kimito.

Houtskärs folkhögskola för under hösten diskussioner med sin bakgrundsorganisation och med närstående folkhögskolor.

Närpes vuxeninstitut /Södra Österbotens folkakademi för under hösten diskussioner om samarbete med närbelägna institut inom den fria bildningen. Närpes vuxeninstitut svarar också för verksamheten inom medborgarinstitutet i kommunen, samt musikinstitutet Legato.

Folkhälsan /Norrvala har (2010) fått huvudmannatillstånd för folkhögskolverksamhet, Vörå, Esbo.

Evangeliska folkhögskolan i Österbotten och Evangeliska folkhögskolan i Södra Finland förbereder för samgång. Formellt sker denna samgång genom att lämna in en gemensam ansökan om huvudmannatillstånd i samband med ansökningsomgången 2011.

Västra Nylands folkhögskola utreder under år 2010 på basen av ett fullmäktigeinitiativ synergieffekter av en eventuell samgång, alternativt ett intensifierat samarbete med det kommunala tvåspråkiga medborgarinstitutet i Raseborg. Västra Nylands folkhögskola har ett utvecklat samarbete med Folkhögskolan Axxell.

Borgå folkakademi (Borgå folkakademi och Borgå folkhögskola fusionerats år 2005) utreder ett förstärkt samarbete med regionens medborgarinstitut.

Lärkkulla folkakademi och Kristliga folkhögskolan i Nykarleby har fört diskussioner om ett förstärkt samarbete.

Kronoby folkhögskola administrerar det lokala medborgarinstitutet, enligt ingånget avtal med kommunen. Kronoby folkhögskola fortsätter utvecklingen av samarbetet med de regionala utbildningsanordnarna och andra regionala aktörer, enligt noterade behov av utbud.

Frågan om huvudmannatillstånd

Huvudmannatillstånd för folkhögskolverksamhet beviljas kommun, samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse av undervisnings- och kulturministeriet på basen av ansökan. Tillståndet beviljas under förutsättning att

- att bildningsbehov föreligger,
- sökanden innehar yrkeskompetens och
- ekonomiska förutsättningar.

Under år 2011 förutsätts samtliga folkhögskolor ansöka om nytt huvudmannatillstånd. Hanteringen av ansökan och beviljandet av tillstånd för folkhögskolorna sker på undervisnings- och kulturministeriet, enligt de linjedragningar som ministeriet slår fast. Vad innebär då dessa tillståndsvillkor för folkhögskolornas vidkommande?

Den följande texten har utformats i avsikt att föra en diskussion kring dessa tillståndsvillkor och reflektera över hur de eventuellt kan realiseras i praktiken. Detta är enbart att betrakta som ett inlägg i en diskussion. Noteringarna är i det följande organiserade enligt folkhögskolans syfte, målgrupp och arbetssätt.

Folkhögskolan, den fria bildningen och bildningsbehov

Folkhögskolan kan karaktäriseras som en fri och självständig skolform, som erbjuder studerandena möjligheter till heldagsstudier enligt individuella behov och intressen, också formulerat, enligt av medborgarna definierade behov och intressen. Folkhögskolans verksamhet präglas av ett helhetspedagogiskt tänkesätt, som kommer till uttryck i utformningen av lärmiljön och i de tillämpade arbetssätten, och genomsynas av den kunskapssyn och människosyn som kännetecknar den fria bildningen och den s.k. folkhögskolpedagogiken. Studier vid folkhögskola stöder studeranden i syfte att ge en djupare bildning, att stärka medborgarfärdigheterna och demokratins grund.

Bildning är en process, inte något ändligt

Kännetecknande för bildningsprocessen är att det handlar om en fri process, utan yttre styrning, och att bildning utgår från vars och ens förutsättningar och intresse, och utvecklas i ett fritt sökande. Bildning är en ständigt fortlöpande process, som pendlar mellan de fria studierna och sökandet och de mer målinriktade studierna. När friheten i den fria bildningen reduceras och övergår till ett fastställt innehåll eller mål tynar den fria processen bort. Man kan inte heller påstå att någon skulle vara färdigt bildad, utan bildningsresan är en process som ständigt pågår och som man alltid kan fortsätta och fördjupa.

Bildningsprocessen kan också formuleras som människans diskussion med sig själv över sig själv och sin relation till omgivningen och samhället. I denna bemärkelse utgör denna process en grund för utvecklingen av hela vårt samhälle, dess

struktur, dess uppbyggnad och dess sociala relationer.

Aktuell litteratur påvisar att bildning, i sig är ett komplext begrepp och att det inte är oberoende, och opåverkat av tiden och samtiden. Vad vi avser med uttrycket bildning, varierar med andra ord över tid och det har alltid funnits spänningar och olika tolkningar kring detta begrepp.

Folkhögskolans målgrupp

Folkhögskolan riktar sig till en bred åldersgrupp, den är formellt utan avgränsning, men den allmänna tolkningen är att folkhögskolan riktar sig till personer från 16 år uppåt. I folkhögskolornas kursutbud kan man se att sättet att närma sig denna stora potentiella målgrupp i praktiken innebär att man riktar utbudet enligt vissa tänkta kategorier. Exempel på sådana kategorier är

- ungdomar som inte fullföljt grundläggande utbildning,
- ungdomar som inte studerar i gymnasium eller yrkesutbildning,
- unga vuxna,
- vuxenutbildning för den vuxna befolkningen,
- hela befolkningen,
- utbildningspolitiskt prioriterade grupper (t.ex. invandrare, personer med risk för marginalisering),
- specifika målgrupper (t.ex. utgående från folkhögskolans värdegrund).

Studierna vid folkhögskolans linjer för fri bildning är inte en del av det formella utbildningssystemet. Dessa nonformella, fria studier har likväl ett stort värde och betydelse, som i första hand är något för den enskilda studeranden att värdera, - men likafullt resulterar studierna samtidigt i färdigheter som även kan identifieras och beskrivas och därmed också erkän-

nas vid bedömning av kompetenser. Det finns exempel på kurser och studielinjer som inletts enligt önskemål baserat på enskilda personers intressen och behov, för att småningom övergå till att bli etablerade yrkesutbildningslinjer med utbildning som leder till examen (t.ex. ungdomsledarutbildning). Folkhögskolorna utgör i kraft av sin frihet, en aktör som bidrar med en förnyelseprocess och utveckling som gäller inom den föränderliga arbetsmarknaden och i utbildningens avpassning till samhällsutvecklingen.

Resonemanget leder fram till slutsatsen att det bildningsbehov som folkhögskolan hänvisar till och anför som grund för sin verksamhet inte på förhand bör begränsas av formella yttre kriterier. På en principiell nivå är bildningsbehovet något ständigt existerande, medan dess konkreta operationaliserade nivå blir en fråga om det utbud av kurser en folkhögskola erbjuder och hur detta möter samhällets behov eller intresse bland potentiella studeranden.

Genom att formulera sig om det bildningsbehov folkhögskolan hänvisar till - får skolan ett tydligare uppdrag som befästs via huvudmannatillståndet, och detta - bidrar till en utgångspunkt för diskussioner om finansieringsbas (t.ex. prioriterade målgrupper, regional situation), dessutom får

- skolan en utgångspunkt för sitt eget kvalitets- och utvärderingsarbete, och på samma gång
- informerar skolan omvärlden om sin avsikt och sitt syfte.

Huvudmannatillståndet kan även ange en särskild utbildningsuppgift för folkhögskolan. Denna punkt har tillämpats för lägen där folkhögskolan organiserar undervisning för grupper som förutsätter särskilda arrangemang, t.ex. gällande

inom specialundervisning. I samband med förnyandet av huvudmannatillstånden är det anledning att överväga om det skulle vara skäl att ytterligare inkludera flera målgrupper, för att förbättra folkhögskolornas förutsättningar att skraddarsy och anpassa verksamheten för enskilda individer, till exempel med tanke på den växlande individhistoria som kan förekomma bland personer inom de s.k. prioriterade målgrupperna.

Yrkeskompetens på folkhögskolan

För att genomföra verksamheten förväntas också att folkhögskolan kan stå för en tillräcklig yrkeskompetens och har tillräckliga ekonomiska förutsättningar. Lagstiftningen stadgar tydligt om rektorsbehörigheten. Lärarsituationen varierar starkt mellan skolorna, några av de finlandssvenska skolorna har en ordinarieanställd, helt behörig personal, medan andra har ett mindre antal behöriga och ett stort antal timlärare som är visstids anställda. Lärartillgången är sannolikt beroende av skolans profil, balansen i studerandetillströmningen och också en följd av lärarsituationen i regionen. Målsättningen bör vara att lärarresurserna är tillräckliga för att genomföra verksamheten på ett stabilt och trovärdigt sätt. Lärarsituationen återverkar också på skolans beredskap till förändring och utveckling. Det kan vara nödvändigt att ta ställning till hela personalens utbildnings- och fortbildningsbehov, i det att folkhögskolan gör plan eller en strategi för att hantera och säkra en tillräcklig yrkeskompetens bland personalen.

Tillräcklig ekonomisk stabilitet

Huvudmannaskapet förutsätter ytterligare en tillräcklig ekonomisk beredskap. Många

av folkhögskolorna har en solid grund i det att de har ett betydande grundkapital i sin fastighet. Förutsättningarna för att genomföra den dagliga verksamheten framkommer av skolans driftsekonomi. En allmän utgångspunkt vid bedömning av de ekonomiska förutsättningarna för en läroanstalt är att förutsätta att huvudmannen i ekonomiskt hänseende har tillräckligt soliditet för att självständigt svara för genomförandet av de utbildningar som inleds. Läroanstalten skall därmed kunna garantera en form av rättsskydd för de studerande som inleder studierna. Skolorna skall också ha förutsättningar att göra satsningar som utvecklar verksamheten. Det bör vara möjligt att lösgöra resurser för investeringar i utveckling av verksamheten. Den statliga finansieringsandelen bör tryggas på en sådan nivå att huvudmannen kan genomföra fri bildning inom folkhögskolans ramar utan att förutsättas finansiera verksamheten genom parallell verksamhet inom företagsamhet, yrkesutbildning eller andra sektorer. En granskning kunde göras för att bedöma om man kan utveckla den ekonomiska fördelningsnyckel som nu tillämpas, så att den tydligare beaktar den lokala situationen och ifall folkhögskolans utgångsläge (t.ex. geografiskt eller synergi mellan verksamheter) påverkar möjligheten till kostnadseffektivitet.

3. Analys av folkhögskolornas verksamhetsinriktning

På grund av att folkhögskolorna uppvisar en så stor bredd och variation görs analysen av de svenska folkhögskolornas inriktning och strategiska utveckling i flera steg.

Det första är att granska den nuvarande ägarstrukturen, sedan folkhögskolornas verksamhetsinriktning och särprägel, för att till sist se på den regionala samarbetsituationen.

Ägarstrukturen

I lagstiftningen konstateras att huvudman för folkhögskola är kommun, samkommun, registrerad sammanslutning eller en stiftelse. Ägarstrukturen för folkhögskolan skapar till viss del olika förutsättningar för upprätthållandet av verksamheten och kan också återspeglas på prioriteringar i verksamheten.

När en folkhögskola har kommunal huvudman innebär det att beslutsfattandet i ärenden som gäller folkhögskolan är kopplat till den kommunala beslutsfattarorganisationen, och detta gäller också samkommuner. Kommunen är en organisation för lokalsamhällets demokratiska beslutsfattande med uppgift att genomföra lagstadgad grundservice för invånarna och att göra detta på ett jämlikt och rättvist sätt. Kommunen är också en aktör inom den regionala utvecklingen, utvecklingen av samhällsstrukturen och näringslivet. Registrerade sammanslutningar eller stiftelser har vanligen ett specifikt syfte för sin verksamhet eller en tydligt angiven värdegrund och denna inriktning präglar vanligen också den folkhögskolverksamhet som organisationen bedriver. Man kan kategorisera de svenska folkhög-

skolorna i tre olika grupper;

- folkhögskolor med kommunal / samkommunal bakgrund,
- folkhögskolor med en bakgrund i olika kristliga föreningar och rörelser, samt
- folkhögskolor som har en bildningsorganisation (stiftelse) som ägarorganisation.

Till den första gruppen hör Kronoby folkhögskola, Närpes vuxeninstitut (dvs Södra Österbottens folkhögskola och folkakademi) samt Västra Nylands folkhögskola. Borgå folkakademi kan dels räknas in i denna grupp, men skolans blandade ägarstruktur gör att den också kan hänföras till gruppen med en bildningsorganisation som ägare.

Bland folkhögskolorna som har en kristen religiös bakgrund finns de till Borgå stift anknutna skolorna Kristliga folkhögskolan i Nykarleby, Lärkkulla folkakademi och Houtskärs kristliga folkhögskola, samt därtill Evangeliska folkhögskolan i Österbotten och Evangeliska folkhögskolan i södra Finland (de evangeliska folkhögskolorna går samman under år 2011) och Fria kristliga folkhögskolan.

De folkhögskolor som har en bildningsorganisation som ägarorganisation har aktivt förändrat sin organisationsstruktur under de senaste åren. Den till Folkhälsan anknutna "Norrvalle folkhögskola" har numera en verksamhetsenhet i Vörå (Norrvalle) och i Esbo (Solvalla), inom ramen för ett huvudmannatillstånd. Den till Svenska Folkskolans Vänner anknutna Folkhögskolan Axxell, har sammanfört flera folkhögskolor under en organisation och innehar sex olika verksamhetsställen, Lappfjärd, Västaboland, Kimito, Esbo, Helsingfors och Pernå.

Verksamhetens inriktning

De svenska folkhögskolorna har tydligare börjat profilerat sig inom olika gebit och en fokusering på olika målgrupper kan iakttas.

Folkhögskolan Axxell vänder sig till en åldersgruppsmässigt bred målgrupp, och erbjuder inriktning på personlig utveckling genom t.ex. skrivarverkstäder, men också hantverksfärdigheter, media och bildkonst. Norrvalla folkhögskola är profilerad på fysisk hälsa, motion och idrott i relation till välbefinnande och psykisk hälsa för en bred åldersgrupp.

Bland andra Evangeliska folkhögskolan i Österbotten, Kristliga folkhögskolan i Nykarleby och Lärkkulla folkakademi har utvecklat ett kunnande inom integration, till exempel språklig, kulturell och samhällsintegration för prioriterade grupper. Dessa folkhögskolor samt Fria kristliga folkhögskolan genomför också utbildning inom församlingsarbete.

Västra Nylands folkhögskola och Axxell/Lappfjärd har tydliga specialområden. VNF har högklassig undervisning och utrymmen för dans, teater och visuella konstformer, Lappfjärd har satsat på musik- och ljudteknik och vardera skolan vänder sig till målgrupper med dessa intressen (vanligen unga vuxna) också utanför den egna regionen. Också Fria kristliga folkhögskolan i Vasa står för en specifik profilering genom den unika satsningen på undervisning i det japanska språket, som samlar studeranden från ett vidsträckt geografiskt område (vuxen målgrupp). Lärkulla folkakademi och Fria kristliga folkhögskolan har en stark inriktning på musik- och sångundervisning.

Regionalt samarbete

Folkhögskolorna är verksamma inom olika geografiska områden och utgör i dessa en del av det regionala utbildningsutbudet. Som regionala aktörer och samarbetsparter inom kulturlivet i sin region, fungerar Borgå folkakademi, Västra Nylands folkhögskola och Fria kristliga folkhögskolan i Vasa.

Flera folkhögskolor samarbetar och kompletterar det lokala utbudet genom att skraddarsy och anpassa studiernas uppläggning för särskilda individuella behov. Undervisning för tionde årskursen och komplettering av vitsord inom grundläggande utbildning, organiseras med särskilt tillstånd av Borgå folkakademi, Västra Nylands folkhögskola, Närpes vuxeninstitut (även resursklass för åk 7-9), Kristliga folkhögskolan i Nykarleby och Kronoby folkhögskola. Fria kristliga folkhögskolan i Vasa ger möjligheter att avlägga gymnasiestudierna.

Folkhögskolorna är även integrerade i det lokala utbildningssamarbetet genom att ingå i den kursbricka som studerande inom andra stadiet kan dra nytta av. Detta gäller så gott som samtliga folkhögskolor. Folkhögskolorna kan också komplettera det regionala utbildningsutbudet genom att med särskilt tillstånd erbjuda examensinriktad grundutbildning inom yrkesutbildningen, yrkesinriktad tilläggsutbildning eller grundläggande konstundervisning. Dessa utbildningar följer då lagstiftningen och finansieringsgrunderna inom respektive utbildningssektor. Förutom detta kan folkhögskolorna i samarbete med högskolesektorn erbjuda undervisning inom det öppna universitetet eller den öppna yrkehögskolan.

Exempel på examensinriktad grund-

utbildning utgör Kronoby folkhögskola; examen för vildmarksguider, Kristliga folkhögskolan i Nykarleby; examen i barn- och familjearbete och examen i ungdoms- och fritidsinstruktion, Norrvalla folkhögskola; examen i idrott samt yrkesinriktad tilläggsutbildning; yrkesexamen för massör, Fria kristliga folkhögskolan; examen i ungdoms- och fritidsinstruktion, Axxell folkhögskola; examen i ungdoms- och fritidsinstruktion, examen i hantverk och konstindustri.

Kurser inom öppna universitetet erbjuder Närpes vuxeninstitut, Västra Nylands folkhögskola, Evangeliska folkhögskolan i Österbotten, Axxell-Pargas (UBS 2010).

Folkhögskolans kan inneha flera roller i det regionala samarbetet

- folkhögskolan utgör ett komplement i utbildningens trygghetsnätverk och har en

utvecklat yrkeskompetens för dessa målgrupper (t.ex resursklass, påbyggnadsundervisning, 10-klass, mellanår, studieförberedande år, språkträning)

- folkhögskolan kompletterar det regionala utbildningsutbudet genom att ingå i andra stadiets gemensamma kursbricka, genom att organisera öppna högskola -kurser, och i vissa regioner också genom att erbjuda examensinriktad yrkesutbildning

- folkhögskolan utvecklar och utformar nya kursinnehåll och vänder sig till nya potentiella studerandegrupper

- folkhögskolan vitaliserar, skapar kulturell energi och inspirerar till samhällsengagemang och samfälliga insatser.

Från denna genomgång som redovisar den nuvarande situationen i folkhögskolornas regionala samarbete, går vi så över till att se på förväntningarna och visionerna om ett regionalt lärcenter.

4. Visioner för ett regionalt lärcentra

Regionala lärcenter har omnämnts i många sammanhang, men frågan om vad detta konkret innebär och hur det kan förverkligas har förblivit öppet. Några av de allmänna förväntningar som framförts (se bland annat KAN rapport 25) om de regionala lärcentren är att de ska

- skapa gemensamma lokala /regionala strategier
- optimera användningen av de existerande resurserna och kompetenserna
- varje verksamhet ska ha välfungerande kontakter (växelverkan) med sina potentiella studerande, deltagargrupper (kundgrupper)
- ha en beslutsorganisation som fungerar och stöder verksamheten optimalt
- ha resurser och kompetens för innovationer och förbättring av verksamheten
- synliggöra och kommunicera om den egna verksamheten till andra aktörer i samhället.

I praktiken är det regionala lärcentret ett uttryck för en organisering som innebär en ytterligare finjustering av utbildningsutbudet och organiseringen av utbildningen, för att de existerande verksamheterna och behoven skall möta varandra. Denna finjustering innebär att det finns många förgreningar i frågan om vad det regionala lärcentret förväntas göra. Här beskrivs några konkreta exempel på samarbetsfrågor och medverkande aktörer i samarbetsnätverken organiserat enligt operativt samarbete (studerandena erhåller fördel), administrativt samarbete (skolorna erhåller fördel på organisations nivå) och strategiskt samarbete (framtida utveckling). I den efterföljande parentes finns exempel på samarbetsparter.

1. Operativt samarbete mellan olika utbildningsinstitutioner

- a.* Samarbete för att säkerställa skraddarsydd utbildningsvägar för specifika målgrupper, t.ex. 10klassen, verkstadsundervisning eller andra prioriterade grupper. (Fhsk, grsk, verkstadsklasser, ungdomsväsendet, tredje sektorns organisationer)
- b.* Samarbete för att erbjuda studeranden på andra stadiet ett bredare utbud av valfria kurser (t.ex. konstämnen, språk). Detta baseras vanligen på avtal mellan olika utbildningsanordnare t.ex. i form av köptjänst. För de administrativa arrangemangen som gäller när studerande genomför kurser vid andra skolor än sin huvudskola, har Utbildningsstyrelsen utarbetat en informationsbok (se bilaga 3). Detta kan också förverkligas genom att den enskilda studeranden i sitt individuella studieprogram lagt in kurser i en annan skolform, och vid sin huvudskola fått beslut om hur de kunskaper och färdigheter studeranden uppnår kommer att erkännas. (Fhsk, gy, yrk, högskola)
- c.* Ytterligare ett samarbetsområde för folkhögskolorna är den tredje sektorn, organisationer, föreningar, sammanslutningar, medborgargrupper, fria kulturgrupper, m.m. Samarbetet med den tredje sektorn kan handla om lokala initiativ eller lokala behov, men kan också inkludera samarbete med riksorganisationer eller internationella medborgarorganisationer. Bland annat samarbete kring grundläggande konstundervisning, kan vara en del av detta.

2. Administrativt samarbete mellan utbildningsinstitutioner

a. Samarbete kan förverkligas på institutionsnivå och gälla praktiska frågor som utrymmen och utrustning, att kunna samarbeta om lärarresurser och undervisningsvolym, att kunna samarbeta gällande administrativ programvara, investeringar i teknik, samorganiserade tjänster. (Fhsk, MI, gy, yrk)

b. Samarbete som gäller information om utbildningsutbud, att samordna studiehandledning, samordnat arbete för utvecklade stödformer för studerandena och att analysera erfarenheter av detta. (MI, gy, yrk, Arbetskraftsbyrå, tredje sektorns organisationer)

3. Samarbete som gäller strategisk planering och att stärka regionens utbildningsutbud

a. Regional analys av utbildningsbehov och olika målgrupper (samtliga regionens utbildningsaktörer, arbetsbyrån, invandrarcentralen, kommunala strategiska organ)

b. Folkhögskolan är en flexibel skolform, som kan vid sidan av huvuduppdraget den fria bildningen, också åta sig att förverkliga andra former av utbildning. Folkhögskolan kan enligt lagstiftningen bland annat genomföra yrkesinriktad vuxenutbildning och yrkesexamen baserat på läroavtal, grundexamen inom yrkesutbildningen och påbyggnadsutbildning inom den grundläggande utbildningen samt grundläggande konstundervisning. Genom överenskommelser med universitet och yrkeshögskola kan folkhögskolan dessutom genomföra undervisning inom det öppna universitetet eller den öppna yrkeshögskolan. Folkhögskolan kan inom ramen för dessa villkor, på ett betydande sätt bredda det lokala eller regionala utbildningsutbudet och också

bidra till en medvetet förändrad utveckling inom regionen.

Samtidigt poängterar Utvecklingsprogrammet för den fria bildningen att det är väsentligt att var utbildningsform inom den fria bildningen är tydlig i genomförandet av sitt respektive uppdrag. Samverkan förutsätter således en noggrannhet och goda kunskaper i de olika utbildningsformernas lagstiftning, uppdrag och genomförandeformer. Folkhögskolornas ägarbas innebär i sig också att folkhögskolorna intar olika position och förhållningssätt när det gäller frågan att fungera som regional eller lokal aktör.

Sammanförda organisationer eller avtal om samarbete?

Hur skall det regionala lärcentret organiseras? Det finns flera alternativ till svar på frågan om hur organiseringen av det regionala lärcentret kan genomföras. Modellen blir beroende av vilka aktörer det finns på orten och det är också en fråga om vilka de behov är, som man vill bemöta. Man bör tänka sig in i olika framtida scenarier, hur ser studerande situationen ut, den ekonomiska basen, närsamhällets utveckling, utvecklingen inom utbildningen? Också den statliga finansieringsandelen kan genomgå förändringar. Kanske frågan egentligen lyder Vilka organisatoriska arrangemang kan vi vidta för att stärka vår verksamhet?

I de tvåspråkiga regionerna är det väsentligt att verksamheterna är ordentligt förankrade i respektive språkgrupp, i språkligt och kulturellt hänseende och också med kännedom om språkgruppens förändringsbehov och prioriteringar. Den grundläggande legitimiteten för sin verksamhet har organisationen genom att betjäna sin kundgrupp så väl som möjligt. Det är angeläget att utveckla nya handlingsmodeller och former för samverkan som innebär ly-

hördhet mot lokala situationer, mot språkliga och kulturella särdrag, som samtidigt ger möjlighet att aktualisera behov, föra fram innovationer och ta del av ett större gemensamt utvecklingsarbete.

I processen att arbeta fram en ny organisationsstruktur, visioner för utveckling av substansfrågorna och en ny handlingspraxis är det väsentligt att fördelarna med den nya organisationsstrukturen och samarbetet blir tydliga. Det skall finnas synliga vinningar eller fördelar genom de nya organisatoriska strukturerna som arbetas fram. Den nya organisationen skall tillföra ett betydande mervärde, men också förstärka kärnverksamheterna. Det måste finnas ett ledarskap som har trovärdighet och som strävar att skapa förtroende.

Prioriteringen av vad som är mest angeläget att hantera i det lokal eller regional samarbetet måste avgöras så att både den lokala kännedomen och analyser av utvecklingsbehoven och att de potentiella utvecklingsmöjligheterna vägs in. Av de tidigare uppföljningsstudierna av utvecklingsprocesserna t.ex. inom andra stadiet har man kunnat se att frågan om den organisatoriska strukturen och de innehållsiga substansfrågorna är sammanlänkade och beroende av varandra (Numminen & Stenvall 2004). Att enbart se till organisationsstrukturen, eller att frånse organisationsstrukturen och enbart se innehållsfrågor, är vardera lika otillräckliga som utgångspunkt.

Utvecklingen av visionen om gemensam hantering av substansfrågorna bör således utvecklas hand i hand med visionen av hur den nya organisationen skall fungera. Det innebär att kvaliteten i själva utvecklingsprocessen i sig är ett avgörande element som måste beaktas när man skapar ett regionalt lärcentra. Att utveckla en ny praxis eller nya sätt att samarbeta förutsätter att man sätter fokus på detta som en väsentlig

ingrediens redan under samarbetsprocessen, och att det finns beredskap, tillräcklig tid och satsningar på samarbetsfrämjande handlingar, för att få detta att fungera.

Processen att bygga upp ett samarbete inleds paradoxalt redan i de enskilda organisationerna. Den första beredskapen skapas genom att arbetsätten och samverkansformerna organiseras t.ex. inom skolan så att skolan kan gemensamt ”äta sig” uppdrag, att samtliga i skolan är ”beredda att förbinda sig till”, att skolan som en enad organisation kan ”utlova”. Samarbetsfrämjande handlingar mellan samarbetande organisationer är också att stärka förtroendet mellan organisationerna. I det inledande skedet är läget vanligen att samarbetet mellan organisationer upplevs vara påtvingat, och att det förblir ytligt och förefaller vara ”skenbart”. Det finns också lägen där samarbetet endast förverkligas på grund av att någon annan följer upp förloppet. Samarbetet bör förankras i en genuin insikt om och en förståelse för att organisationerna har gemensamma intressen och fördelar av samverkan.

Det krasst förenklade svaret om att organiseringsalternativen antingen blir en fråga om att gå samman till en enda organisation eller att överenskomma om ett samarbete mellan organisationerna, fokuserar på en alltför ytlig nivå. Studier av organisations- och företagsfusioner visar att frågan måste diskuteras på ett grundligare sätt och förberedelserna bör vara betydligt mer djupgående för att resultatet skall bli positivt (se t.ex. Valpola 2004). I sig är inte den ena eller den andra lösningsmodellen en större garant för ett gott slutresultat, som långt präglas av syftet med förändringen, sättet att genomföra förändringen och förmågan att uppnå ett gott ledarskap.

5. Strategisk utveckling

Den pågående utvecklingen under ledning av Utvecklingsprogrammet för den fria bildningen (KEHO-programmet) strävar att tydligare än tidigare definiera folkhögskolornas ställning inom utbildningsfältet och att synliggöra det som folkhögskolorna tillför samhället. Utvecklingsprogrammet lyfter fram förväntningar på folkhögskolorna och nämner den växande internationaliseringen och hur detta avspeglas på folkhögskolorna, man nämner studerandegrupper som löper risk för marginalisering och också personalens färdigheter att medverka i de virtuella inlärningsmiljöerna samt behovet av ett utvecklat ledarskap vid skolorna. De svenska folkhögskolorna har nämnt en rad strategiskt viktiga utvecklingsområden (svar på enkät utskickad av Finlands folkhögskolförening, sommaren 2009). Folkhögskolorna betonar i sina svar att

- De potentiella studerandegrupperna förändrats
- Skolorna måste utveckla sin pedagogik och organisering av undervisningen
- Det regionala samarbetet bör förstärkas
- Demokrati, jämlikhet, pluralism, mångkulturalitet bör synas i verksamheten
- Välmående och hållbar utveckling, som livsstil och personliga val är en växande trend.

Studerandegrupperna vid folkhögskolorna förändras och är allt svårare att nå i form av grupper, utvecklingen är att det mer handlar om individer. Intresset för långa utbildningar är minskande och studerandena vill ha större variation i tidslängden på kurser och hur kurserna genomförs. Det uppstår nya potentiella grupper som pensionerade personer, personer som vill kunna påverka sin tidsanvändning och sin

livsstilsinriktning och inte är intresserade av heltidsstudier. Man kan också konstatera att uppdelningen av förhållningssätt till utbildning tenderar att fortsatt vara bjärt. Medan en del av befolkningen är i hög grad positivt inställd till utbildning och detta leder till att de deltar mycket aktivt i utbildningar samt att detta förhållningssätt förefaller gå i arv, förefaller andra grupper av befolkningen uppvisa en mer avståndstagande inställning till utbildning och genomgår endast korta utbildningar. Uppdelningen är också starkt genusrelaterad. Frågan handlar också om att kunna organisera undervisningen och att pedagogiskt utveckla folkhögskolornas undervisning så att de står i bättre samklang med dessa nya mönster bland potentiella studeranden. Situationen varierar lokalt och förutsätter att man skapar lokala / regionala samarbetsnätverk, för att åstadkomma en helhetsplan som omfattar hela sammanhanget; informationsstrategi – kännedom om potentiella studerandegrupper – kursupplägg.

Internationaliseringen medför för folkhögskolorna den redan vanliga situationen av inflyttade personer till Finland som behöver stöd i sin språkinläring och i sin väg till att bli samhällsmedlem och uppnå delaktighet i närsamhället. Även andra aspekter av globaliseringen kommer in. Den samtidigt i informationsförmedling som den globaliserade världen medför, innebär att vi som invånare i Finland är medvetna om vad som pågår runt om i världen, samtidigt som vi inte vet hur och om våra egna handlingar är av betydelse i den globala helheten. Att vara verksam över nätet, vilka möjligheter öppnar det? Vi behöver färdigheter i att kunna bygga sociala nätverk och nå kvalitet i virtuell kommunikation.

Samtidigt behöver vi stärka gemenskaps-
skapande funktioner i vår närmiljö. Trygg-
het skapas inte över nätet, utan i vår egen
lokala näromgivning. Välmående, är inte
bara fråga om den enskilda individen, utan

en fråga om att vara socialt delaktig i när-
samhället, att bidra till samhörighet. Glo-
baliseringen drar oss mot internationella,
virtuella sfärer, medan vi själva existerar
fysiskt mycket lokalt.

6. Indikatorer

Arbetet för att positionera folkhögskolorna inom utbildningsfältet bör stödas av utvecklade indikatorer. Utvecklingen av indikatorer inleds genom frågorna Vem behöver indikatorerna, och vilken information önskar man att indikatorerna skall ge? I utvecklingsprogrammet betonas vikten av att utveckla indikatorer som ger underlag för bedömning av kvalitet. Indikatorerna kan också skapas för att bilda en översikt över utvecklingen i landet, i regionerna och på den lokala nivån. Det bör dock finnas en tillräcklig mängd grundläggande data, för att man av dessa data skall kunna utläsa om någon av skolorna presterat särskilt väl.

De här beskrivna indikatorerna baserar sig på följande data om folkhögskolorna

- volym (antal studerande, antal studerandeveckor)
- antal sökanden till utbildningen
- undervisningen (koefficient för undervisningstimmar per studerandevecka, uppgifter om lärarnas behörighetsgrad)
- särskilda tyngdpunktsområden i utbildningsutbudet (antal utbildningsområden, samt förekomsten av olika utbildningstyp)
- effekter (individnivå och samhällsnivå) också möjligt att följa upp resultat på individnivå, vad har studeranden lärt sig, självvärdering efter genomgången kurs.

Antal *sökanden* till långa utbildningar (över 10 veckor) analyseras enligt läroanstaltens tätortstyp, landsdel, studerandens tätortstyp och åldersfördelning, samt studerandeantalet. Den nuvarande nationella statistiken innehåller inte uppgifter på antalet sökande till de långa utbildningslinjerna inom den fria bildningen. Däremot är antalet studieplatser som anges i registret är förmodligen en föråldrad och inadekvat uppgift.

Studerandeveckor (mängd) samt koefficient för andel *undervisningstimmar per studerandevecka* (anger mängd undervisning i relation till mängden studerandeveckor).

Lärarnas behörighetsgrad, yrkeskompetens. KAN undersökte lärarnas yrkesbehörighet och arbetsförhållanden 2009 och konstaterar att det finns behov av att förbättra yrkesbehörigheten inom den fria bildningens skolor, lärarbehörigheten inom folkhögskolorna är ca 64% (UBS 2009, Opettajat Suomessa 2008). Brister i grundutbildningen förefaller också återspeglas som ett mindre intresse för personlig professionell utveckling och på beredskap till utvecklings- och förändringsarbete vid skolan (KAN, no 43, s 18).

Profiler inom den fria bildningen, centrala utbildnings- och studieområden, samt påbyggnadsutbildning och yrkesutbildning (tilläggsutbildning). Tyngdpunktsområden inom skolans undervisning över tid.

Studerandedata och studerandes *inlärningsprofil*, samt erhållen respons från studeranden (korttidsresultat), beskriver också frågan om studerandens erfarenhet av utbildningens tillgänglighet, samt betydelse för aktivt medborgarskap och personliga bildningssträvanden (effekt på samhällsnivå). Analys av studerandekohorter genom att använda data över genomförda studier kunde ge värdefull information om betydelsen av fria studier vid folkhögskola.

7. Organisering av det fortsatta arbetet

Den förändringsprocess som nu pågår med anledning av Utvecklingsprogrammet för den fria bildningen förstärks av de övriga förändringar som sker parallellt i samhället. Det är redan välbekant i folkhögskolorna att de som tidigare utgjorde potentiella studerandegrupper nu allt mer splittrats, att de nya studerandena är svårare att nå i informationen och att deras agerande som studerande ställer nya krav på skolan. Samtidigt förändras utbildningsutbudet i samhället och det medför att folkhögskolorna får vara både alerta och dynamiska i sin strategiska planering. Det finns bland annat ett allt större behov av gemenskapsstärkande åtgärder, som minskar uppdelningen och främlingskap mellan befolkningsgrupper, samtidigt som dessa områden ständigt får lägre prioritet i de offentliga budgeterna i kommuner och på statlig nivå.

Folkhögskolornas uppdrag inom den fria bildningen har inte minskat, men det förändras med samhällets förändringar. Den flexibilitet och mångfald som utgör folkhögskolornas styrka, innebär i det rådande föränderliga utbildningssamhället, att folkhögskolorna får satsa hårt för att uppnå tillräcklig synlighet. Den kommande ansökningsrundan om huvudmanntillstånd innebär att det nu är ett lägligt tillfälle att lägga fram ett handlingsprogram för utveckling av folkhögskolornas verksamhet, för att påvisa folkhögskolornas satsningar och beredskap inför framtiden.

Punkter i ett handlingsprogram

Ledarskapsfortbildning

En ledarskapsfortbildning planeras för perioden 2011-2013, i samarbete med Bildningsforum och CLL. Fortbildningen riktar sig till folkhögskolornas och medborgarinstitutens rektorer och ledningsgrupper. Fortbildningen kommer att skapa konkreta arbetsprojekt kring kvalitetssäkring, självvärdering, validering och pedagogiskt ledarskap, lärmiljö och regionalt lärcenter och resultera i konkreta modeller för verksamheten.

Behörighetsgivande utbildning

Ett samarbete inleds med Åbo akademi för att organisera behörighetsgivande utbildning för lärare inom den fria bildningen. Detta är nödvändigt för att fördjupa olika delområden inom det pedagogiska kunnandet, samt för att säkra en yrkeskompetens inom den fria bildningens skolformer. Utbildningen bör organiseras i samarbete med skolorna och tidsläggas så att det går att genomföra vid sidan av yrkesarbete.

Bildningsbehov

Diskussionen om bildningsbehov bör fortsätta inom folkhögskolfältet generellt, samt genom att inbjuda andra sektorer av samhället att delta i diskussionen. Frågor som berör bildningsbehovet berörs bland annat i det Nationella åtgärdsprogrammet för att minska skillnader i hälsokvalitet (Kansallisen terveyseserojen kaventamisen toimintaohjelma 2008-2011), samt i politikprogrammet för demokrati, och åtgärdsprogram för att minska ungdomsarbetslösheten (se t.ex. Nordiskt välfärdscenter, Ungdom utenfor).

Regionalt samarbete och regionala lärcenter

Samarbetsnätverken, förmågan att bygga upp gemensamma satsningar och möjligheterna att gemensamt dra fördel av enskilda skolors utvecklingsarbete, får allt större betydelse. Det är all anledning att ta ställning till på vilket sätt man bästa kan liera sig och stärka förutsättningarna för verksamheten. Den organisatoriska formen är ett stöd för uppdraget. De olika utbildningsformerna inom den fria bildningen kan båda stöda varandra och komplettera varandra.

Kvalitetsarbete och indikatorer

De under utveckling varande kvalitetssystemen och indikatorerna, återspeglas sedan väl i användning i de värderingar och de bedömningar som i framtiden kommer att göras av den fria bildningen. De indikatorer som tags i bruk bör därför på ett adekvat och meningsfullt sätt återspegla folkhögskolornas verksamhet. Vid behov bör separata utvecklingsprojekt tillsättas för att utveckla grundläggande data på områden där det nu saknas eller där datahanteringen inte varit tillräcklig.

Referenser

Numminen, U. & Stenvall, K. (2004). Seudulliseen yhteistyöhön! Opetustoimen seudullisia verkostoja. Opetushallitus.

KAN, raportti 43. Esa Poikela, Matts Granö, Harri Keurulainen, Paula Kuusipalo, Pentti Silvennoinen, Gunnel Knubb-Manninen, Heikki Silvennoinen. (2009). Kompetens och arbetsförhållanden inom fria bildningen i Svenskfinland och övriga Finland. Publikationer från rådet för utbildningsutvärdering 43.

KAN, raportti 25. Tapio Vaherva, Anita Malinen, Antti Moisio, Reijo Raivola, Petri Salo, Paula Kuusipalo, Heikki Silvennoinen, Kaisa Vaahtera. (2007) Vapaan sivistystyön vaikuttavuus ja suuntaviivaopinnot. Kansallisen arviointineuvoston raportteja 25.

Samarbete mellan gymnasiet och yrkesutbildningen. Utbildningsstyrelsen, Guider och handböcker 2010:3.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009-2012. Opetusministeriön asettaman valmisteluryhmän loppuraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12.

Valpola, Anneli. (2004) Organisaatiot yhteen. Muutosjohtamisen käytännön keinot. WSOY.

Bilaga 1

Tillståndet bör innehålla uppgifter om huvudmannen och läroanstalten, samt utbildningsuppgift, undervisningsspråk, pedagogik, ideell grund eller särskilda värderingar, särskild utbildningsuppgift eller andra villkor som gäller anordnandet av utbildningen

UKM kan bevilja rätt att bedriva verksamhet om

- att **bildningsbehov** föreligger,
- sökanden innehar yrkeskompetens och
- ekonomiska förutsättningar.

Folkhögskolan definieras som internatskola och står för frivilliga studier, ger förbättrade studiefärdigheter, fostrar studeranden som individer och samhällsmedlemmar. Fri bildning syftar till livslångt lärande, stöd för sammanhållning och jämlikhet i samhället samt ett aktivt medborgarskap. Undervisningsmålen syftar till att främja individens mångsidiga utveckling, välmående och välfärd, samt främja demokrati, pluralism, hållbar utveckling, kulturell mångfald och internationalism.

Bilaga 2

Bildningsbehov, exempel på tillvägagångssätt

- Föreligger det ett behov av de ”produkter” som skolan producerar? T.ex. behov av personer med xx examen, eller viss typ av kunskap/kunnande / erfarenhet? Baseras på makroanalys samhällsbehov. T.ex. prognostiseringsarbeten, nationellt, regionalt, lokalt.
- Föreligger det ett behov definierat i form av en målgrupp, individer eller grupper av personer som har behov av ett visst kunskapsfält? Baseras på mikroanalys individbaserade önskemål. T.ex. a) att begära in förslag, önskemål av enskilda personer, eller b) att kartlägga problemsituationer, risksituationer, konflikter eller annat som visar på konkreta erfarenheter av brister i existerande praxis, eller c) att utgå från specifika individernas totala livssituation och bygga upp utbildningen så att den stöder de målsättningar och de önskemål som individerna har.
- Föreligger det bedömningar av kommande framtida behov av kompetens? Ett framtidsorienterat, utvecklingsorienterat tillvägagångssätt. Samhällssituationsanalys. (Potentiella källor: Statsrevisorerna, utvärderingar, samhällsanalyser, sakkunnigrapporter)
- Föreligger evidens på att det uppstår situationer där personer sannolikt skulle ha nytta av vissa erfarenheter / utbildning, som bland annat fhsk kan erbjuda? Livssituationsanalys. (sakkunniganalyser, rapporter).
- Fhsk som utvecklat en ”unik” lärmiljö + pedagogik ... och hittar sina potentiella studeranden. Utvecklar nya arbetsformer med lyhördhet för de tänkta studerandegrupperna. (Fhsk definierar sin pedagogiska linje, t.ex. via lärmiljö tänkande). Påvisar effekter i form av studerande erfarenheter?
- Fhsk som lokalt situerat lärcentrum, centrum för olika former av lärprocesser, genomförs i samarbete med andra utbildningsformer. (regionalpolitik, samhällsanalys)

Bilaga 3

Samarbete mellan gymnasiet och yrkesutbildningen. Utbildningsstyrelsen, Guider och handböcker 2010:3, (sid 33-34).

Hur samarbetet beaktas i finansieringen

På statistikföringsdagen kan en studerande utgöra grund för finansiering bara som studerande antingen i gymnasiet eller i en grundläggande yrkesutbildning. I gymnasiet utgör bara de studerande som avlägger gymnasiets hela lärokurs grund för finansiering. Finansieringen beviljas endast så länge som det räcker att avlägga utbildningen på heltid. När det gäller yrkesutbildning gäller dessutom studiestödsbestämmelsens definition av heltidsstudier: inom yrkesutbildningen ska i medeltal minst 3 sv/studiemånad avläggas (= 3–4 år). Av särskilda orsaker kan studietiden förlängas. För studerande som har fyllt 18 år när de inleder gymnasieutbildningen är finansieringen 60 % av priset per enhet.

EXEMPEL

Exempel 1

LÄROANSTALT A

Den studerande anmäls som grund för finansiering på statistikföringsdagen.

Köper utbildning.
Studierna framskrider i sådan takt att de räknas som heltidsstudier.

LÄROANSTALT B

Den studerandes prestationer följs upp, möjligt att vara inskriven men anmäls inte som grund för finansiering på statistikföringsdagen.

Säljer utbildning.
Kostnaderna hör inte till statsandelsgrunden.

Exempel 2

Den studerande anmäls som grund för finansiering på statistikföringsdagen.

Undervisningen är en ”bytesvara”, inga penningtransaktioner sker.

Den studerandes prestationer följs upp, möjligt att vara inskriven men anmäls inte som grund för finansiering på statistikföringsdagen.

Exempel 3

Den studerande påbörjar yrkesutbildningen och utgör grund för finansiering på statistikföringsdagen.

Den studerandes gymnasiestudier följs upp, möjligt att vara inskriven men anmäls inte som grund för finansiering på statistikföringsdagen.

Finlandssvenska folkhögskolor

Axxell City	www.axxell.fi
Axxell Finns	www.axxell.fi
Axxell Kuggom	www.axxell.fi
Axxell Lappfjärd	www.axxell.fi
Axxell Pargas	www.axxell.fi
Borgå folkakademi	www.akan.fi
Evangeliska folkhögskolan i södra Finland	www.evangelica.net
Evangeliska folkhögskolan i Österbotten	www.efo.fi
Fria kristliga folkhögskolan	www.fkf.fi
Houtskärs kyrkliga folkhögskola	www.hkf.fi
Kristliga Folkhögskolan i Nykarleby	www.krfolk.nu
Kronoby folkhögskola	www.kfhs.fi
Lärkkulla-stiftelsens folkakademi	www.larkkulla.net
Norrvala folkhögskola	www.norrvala.fi
Svenska Österbottens folkakademi	www.narpes.fi/vuxeninstitutet
Västra Nylands folkhögskola	www.vnf.fi
Ålands folkhögskola	www.afhs.ax

Svenska sektionen inom
Suomen Kansanopistoyhdistys -
Finlands Folkhögskolförening ry
Annegatan 12 A 18
00120 Helsingfors
tel. (09) 4542 3335, 454 2330
info@folkhogskolor.fi
www.folkhogskolor.fi/svenska

Ordförande:
Kerstin Romberg, rektor,
Västra Nylands folkhögskola

Sekreterare:
Larry Kärkkäinen, webbinformatör,
Finlands Folkhögskolförening